

Střípky z dobového tisku

1 Úvod

Mnichovské dny patří k nejtragičtějším okamžikům naší novodobé historie. Republika založená v roce 1918 s entuziasmem vyjadřujícím více než stoleté snahy o národní emancipaci se ocitla v krizi, jejíž kořeny tkvěly jednak v historických souvislostech z dávné minulosti, jednak byly zakomponovány do samých základů meziválečného státu. Především se ukázalo, že Československo je značně heterogenním celkem, nikoli národním státním útvarem, jak by se samo chtělo vidět. Ačkoli byly nepochybné jeho demokratické instituce a právní rámec, nevyřešené vztahy s početnou německou menšinou představovaly záťaž, která se mohla projevit při jakékoli změně mezinárodních vztahů či vnitropolitické situace. V době, kdy předivu sil v Evropě dominovala Francie a Německo bylo rozdíráno vnitřními problémy, vzniklými v důsledku porážky v první světové válce, nehrály komplikované česko-německé vztahy prim a zdálo se, že alespoň část politické reprezentace „československých“ Němců se podaří vtáhnout do rámce státní politiky. Avšak od počátku třicátých let, kdy pozice Francie v evropském kontextu slábla a v Německu se krok za krokem prosazovala agresivní koncepce německých nacionálů, toužících po sjednocení všech Němců „pod jednou střechou“, byla republika vystavena rostoucímu tlaku a plně pocítila fakt, že jen demokratické zřízení ke stabilní státní existenci nestačí. Českoslovenští Němci, kteří se zdánlivě již smířili s poválečným zařazením do „cizího“ státního organismu, najednou „nepochopitelně“ obrátili a opření o nově nastolenou diktaturu Adolfa Hitlera v sousedním Německu začali ve státě působit jako pátá kolona cizích zájmů. Česká politická reprezentace i kulturní elita byly tímto vývojem zaskočeny – nečekaly ho. Neměly na něj ani žádný účinný

lék. Od určitého okamžiku nebylo možné než doufat, že spojenecká Francie znovu výrazně zasáhne do evropské politiky a Hitlera i jeho publikum za hranicemi odkáže do patřičných mezí. To však bylo stále méně pravděpodobné.

Obě strany, Češi i Němci, na sebe hleděly s naprostým nepochopením. Z hlediska Němců měly oblasti, v nichž dominoval jejich jazyk a kultura, stejné právo na sebeurčení, jako si pro sebe osobovali Češi po první světové válce. Na české země Němci pohlíželi jako na teritorium prodchnuté německými vlivy, kde nějakým nedopatřením zůstalo obyvatelstvo hovořící česky. Proč by mělo pár milionů Čechů, zněl argument německých nacionálů, ovládat ve střední Evropě téměř čistě německá území, když logičtější by bylo, aby samo českojazyčné teritorium, vklíněné do srdce Německa, bylo začleněno do mnohamilionového státního celku všech Němců?